

A LCHYMISTOVA DCERA

Příběh Edwarda Kelleyho a jeho nevlastní dcery Vestonie

Napsal: Mgr. Jiří Šlajsa

Kresba: Mgr. Katrin Buttig

Vydalo: Oblastní muzeum a galerie v Mostě 2024
s podporou statutárního města Mostu

Tisk: Tiskárna K & B, s.r.o.

 Oblastní muzeum
a galerie v Mostě

most

Vestonie se narodila 23. října 1581 na západě hrabství Oxfordshire v Anglii. Její otec John Francis byl šlechtic z rodu Westonů z Ockhamu. Její matka Jane však pocházela z chudé rodiny. Jméno dostala po své matce a anglické královně Alžbětě – Jane Elisabeth Weston.

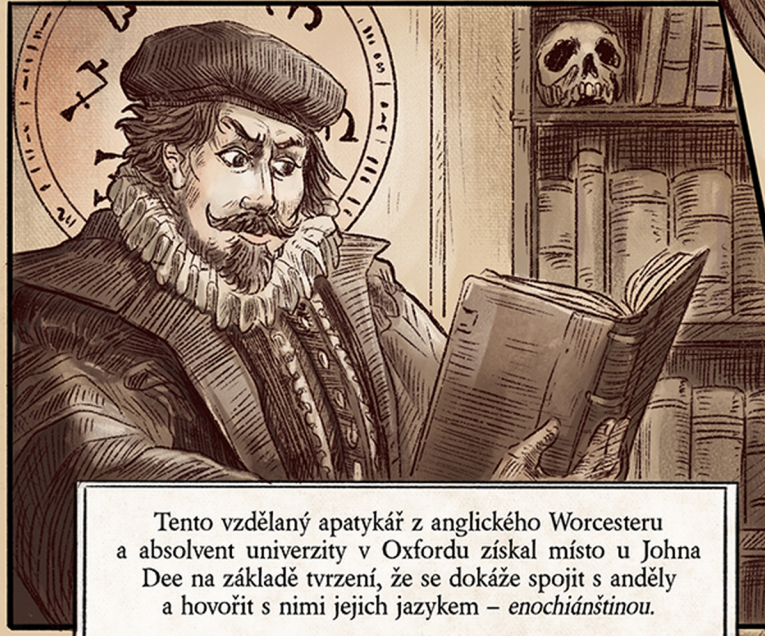
HUZZAH!

POŽEHNANÍ
NOVOMANŽELÉ!

AŽ ŽIJÍ
ŠTASTNĚ!

...proto brzy uzavřela sňatek nový. Jejím druhým manželem se stal Edward Kelley působící tehdy jako asistent a u věhlasného anglického učenice Johna Dee.

POČKEJTE
AŽ UVIDÍTE LASKIHO
VOUS, PŘÍTELI!

Tento vzdělaný apatykář z anglického Worcesteru a absolvent univerzity v Oxfordu získal místo u Johna Dee na základě tvrzení, že se dokáže spojit s anděly a hovořit s nimi jejich jazykem – enochiánštinou.

Koncem září 1583 opustila dvouletá Alžběta Anglii, aby se do ní již nikdy nevrátila. Doktor Dee společně s celou svojí rodinou a Edwardem Kelleyem přijal pozvání polského magnáta Albrechta Laskiho a odcestoval do Krakova.

Ale ani v Krakově malá Alžběta dlouho nepobyla. Již v létě 1584 se Dee a Kelley vydali z Polska do Čech na dvůr krále a císaře Rudolfa II.

HMM...

עגלבעך
טלמלך אדלדע
לכנע ל דעלדע
דע דלדע

POSELSTVÍ
ANDĚLŮ NECHŤ
JE VYSLYŠENO!

TAK PRAVÍ
ANDĚLÉ!

Rudolf II. jevil původně o oba Angličany velký zájem, ale nevydařená seance, v níž byl císař „anděly“ kárán a vyzýván k pokoře, na něj zapůsobila negativně.

Nepřízeň císaře i katolické šlechty způsobila, že na jaře 1586 byl doktor Dee s Kellym vypovězen nejen z Prahy, ale i z Českého království.

PRAGA
DRESDEN

TO SE NEPOVEDLO...

PŘÍŠTĚ
MUSÍME LÉPE
VÁŽIT NAŠE SLOVA.

VÍTEJTE
VÁŽENÍ
MÁGOVÉ!

Nucený pobyt v Sasku však netrval dlouho. Dee a Kelley získali nového bohatého a vlivného podporovatele, nejvyššího purkrabího Viléma z Rožmberka. Angličané tak nově zamířili do jihočeské Třeboně.

Edwardu Kelleymu se v Třeboni dařilo. Vilém pro své hosty vyhradil celé jedno křídlo zámku a oba Angličany štědře obdarovával penězi. Kelley se zde sice také zabýval „komunikací s anděly“, ale mnohem více se začal věnovat alchymii.

Časem Kelley zatlačil Johna Dee do pozadí a sám se stal vůdčí osobností celé dvojice. Doktor Dee se proto v roce 1589 rozhodl pro návrat do Anglie.

KAM MÁTE NAMÍŘENO, PANE?

DO LONDÝNA...

Třeboňský pobyt byl pro malou Alžbětu hlavním podnětem k její pozdější literární kariéře. Malá Alžběta se zde stýkala s celým okruhem vzdělanců působících na dvoře uměnímilovného Viléma z Rožmberka. Dva z nich však určili její další osud. Prvním byl její učitel John Hammond, druhým významný anglický básník sir Edward Dyer.

JAK SE VÁM VLASTNĚ LÍBÍ V SÍDLĚ ROŽMBERKŮ?

VELICE! MÁM MNOHO PROSTORU PRO SVÁ BĚDÁNÍ.

A MALÁ ALŽBĚTA?

JAK VIDÍTE, NAŠLA ZALÍBENÍ V MÝCH KNIHÁCH. STÁVÁ SE Z NÍ VELICE SEČTĚLÁ MLADÁ DÁMA!

Rožmberská léta 1589–1590 byla Kelleyho nejzářnější. Vilém jej začal odměňovat nejen penězi, ale i pozemky a vlastním panstvím. Kelley se stal majitelem dědičných statků Libeň a Nová Libeň.

Část statků se nacházela v okolí Jílového a Kelley přímo ve městě zakoupil několik nemovitostí. S Vilémovou podporou se tak pustil do tradiční výroby zlata, do jeho těžby.

MŮŽETE HLEDAT V TĚTO OBLASTI?

ZKUSÍME TO, PANE.

Na základě svého tvrzení, že je potomkem starého irského klanu O'Kelleyů, byl císařem povýšen do šlechtického stavu. Získal přídomek z Imany podle starého irského království O'Kelleyů v Uí Maine.

Vilém z Rožmberka Kelleyho často „zapůjčoval“ císaři Rudolfovy do Prahy, aby dohlížel na jeho alchymisty.

VOILÁ!

UŽ TO
VYPADÁ VELICE
NADEJNĚ!

Proto v roce 1589 zakoupil Edward dva domy v Praze a rodina se přesunula do císařské metropole. Malá Alžběta tak získala možnost setkávat se s kulturní elitou střední Evropy.

JSEM
RÁD, ŽE JSTE
ZPÁTKY V PRAZE,
KELLEY!

MÁTE
V PLÁNU
JEŠTĚ
NĚJAKÉ
SEANCE?

UŽ NE,
VĚNUJI
SE VÍCE
ALCHYMIÍ.

Léta úspěchů však vystřídal nečekáný tvrdý pád. Dne 30. dubna 1591 přišla císařská garda s rozkazem Kelleyho zatknout. Kelley se pokusil uprchnout zpět k Vilému z Rožmberka, ale 2. května byl na útěku v Soběslavi zatčen.

Důvod jeho zatčení je dodnes nejasný. Snad jím byly dluhy z těžby v Jílovém či nenávisť, kterou ke Kelleymu choval Jiří Popel z Lobkovic, jeden z nejmocnějších mužů v království.

Na Křivoklátu byl bez soudu vězněn až do roku 1593.

ZATRACENĚ...

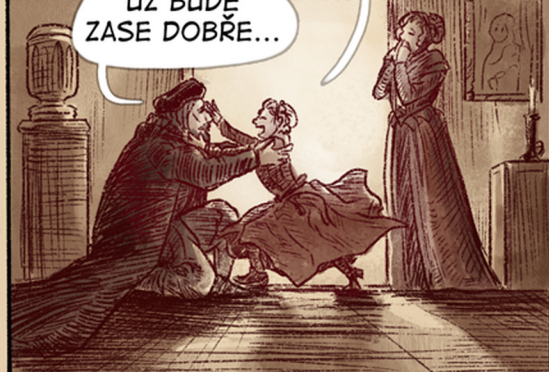
Císař mezi tím dočasně zabavil statek Nová Libeň i ostatní majetky a na Kelleyho rodinu, včetně malé Alžběty, bylo uvaleno domácí vězení.

V roce 1593 byl Edward Kelley z vězení propuštěn a císař mu navrátil i zabavený majetek. Dluhy z těžby zlata však za dobu věznění přerostly únosnou mez.

TATÍNKU!

TOLIK
JSME SE
S MAMINKOU
STRACHOVALY!

UŽ BUDE
ZASE DOBRĚ...

POČKEJTE
NA MĚ!

POZOR
NA SCHODY,
ALŽBĚTKO!

Kelley tak byl nucen prodat své pražské domy a sám se s rodinou přestěhoval do pronajatého domu na Jánském vršku na Malé Straně.

Zde se stále snažil jako
věhlasný alchymista vrátit
do císařovy přízně.

Dluhy však narůstaly dále, a tak byl
1. listopadu 1596 vydán druhý rozkaz k jeho zatčení.

KELLEY!

...HROM ABY
DO TOHO!

JSI
ZATČEN,
ŠARLATÁNE!

ANI
HNOUT!

Edward Kelley byl následně odvezen do vězení pro dlužníky na mosteckém hradě. Císař se také rozhodl prodat velkou část Kelleyho majetku na uhrazení dlužných pohledávek.

Do Mostu následovala alchymistu i jeho rodina. Jane si ve městě pronajala dům a usadila se zde i s mladou Alžbětou.

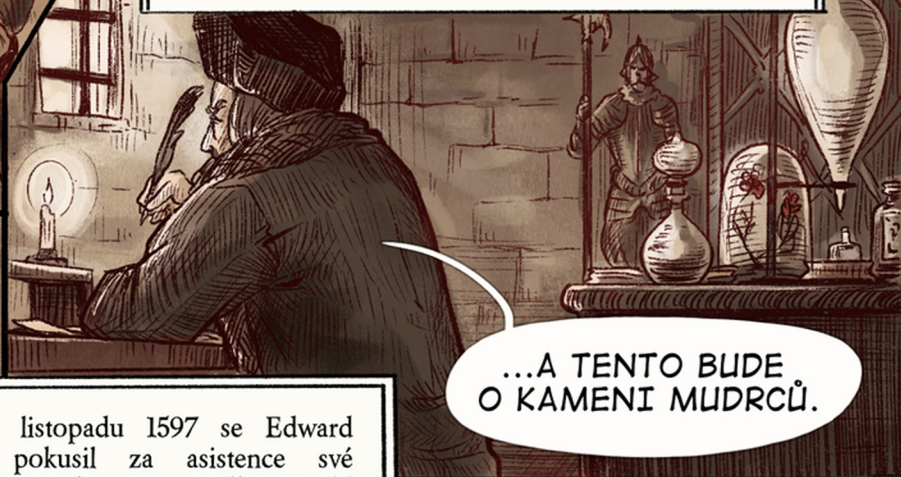
LÍBILA SE VÁM
TA KNIHA, CO JSEM
VÁM POSLEDNĚ
ZAPŮJČIL?

ANO
MOC!

A SLYŠELA
JSEM, ŽE MÁ
POKRAČOVÁNÍ.

I ve vězení se Edward marně snažil vrátit do císařovy přízně. Sepsal zde několik alchymistických traktátů, z nichž některé věnoval přímo císaři Rudolfovi.

...A TENTO BUDE
O KAMENI MUDRCŮ.

Dne 1. listopadu 1597 se Edward Kelley pokusil za asistence své manželky a bratra o útěk. Využil hradního převětu ke slanění do příkopu, ale zřítíl se a zlomil si nohu.

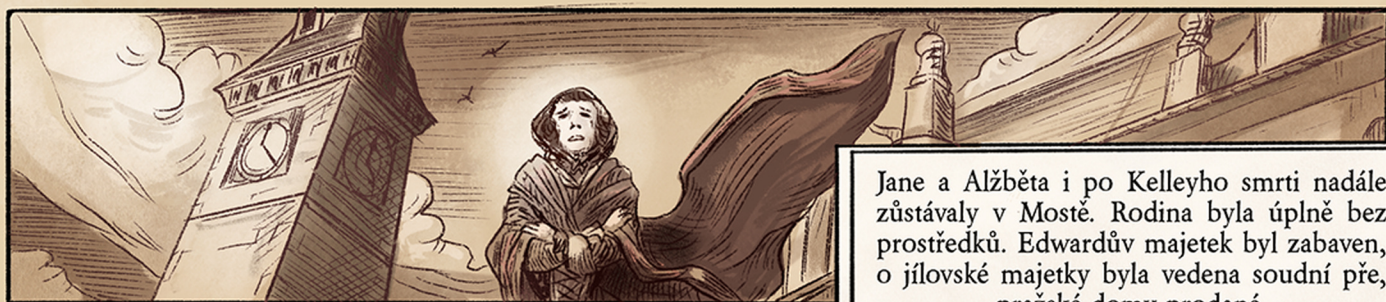
Zlomenina a beznaděj z nepodařeného útěku jej nakonec přivedly k rozhodnutí spáchat sebevraždu. Zemřel po požití jedu za přítomnosti své rodiny.

JAU,
K ČERTU!

Alžbětu očímová smrt naprosto zdrtila. Mladá dívka Alžběta se tak změnila v renesanční Vestonii.

Jane a Alžběta i po Kelleyho smrti nadále zůstávaly v Mostě. Rodina byla úplně bez prostředků. Edwardův majetek byl zabaven, o jílovské majetky byla vedena soudní pře, pražské domy prodané.

Pomoc Vestonii nakonec poskytl mostecký rodák, kněz, básník a humanista Jiří Barthold z Breitenberka – Pontanus. Právě v jeho pražském domě nalezla Alžběta s matkou na nějakou dobu nové útočiště.

PŘEMÝŠLELA
JSEM, ŽE ZKUSÍM
PSÁT JAKO MŮJ
OTEC...

A CO POEZIE?
NESEDLA BY
VÁM VÍC?

Nakonec se však uchýlila pod ochranu Jindřicha Domináčka z Písnice. Ten byl strýcem Alžbětiny tety a vykonával funkci místokancléře Českého království. V jeho paláci nalezla Alžběta a její matka Jane svůj nový domov.

ALŽBĚTO!
TY JSI VYSPĚLA
DO KRÁSY!

POJĎTE
DÁL, DRAZÍ!

JE NÁM VELKOU
CTÍ SE S VÁMI
KONEČNĚ VIDĚT,
VESTONIE!

JSTE NÁM
VELKOU
INSPIRACÍ!

KDY SVÉ
BÁSNĚ VYDÁTE,
VESTONIE?

Alžběta již v té době začíná pod humanistickým jménem Vestonia rozesílat své první latinské básně. Ty jsou určeny hlavně mocným mužům Českého království a básnířka v nich často hledá podporu či přímluvu pro znovuzískání zabaveného majetku.

Alžběta se v Praze stýkala s předními humanisty Českého království. Mezi její přátele a podporovatele patřili básníci Julius Caesar Scaliger, Paulus Melissus, Jiří Carolides z Karlsperka, filozof Justus Lipsius, rektor pražské univerzity Jan Campanus Vodňanský, skladatel Philippe de Monte či dvorní kapelník Mikuláš Maius.

První soubor Vestoniných básní, *Poemata*, vyšel tiskem v roce 1602. Druhé souborné dílo, *Parthenicon*, v roce 1610.

ZDE
JE VAŠE
KNIHA,
MADAM.

ACH
DĚKUJI!

V roce 1600 zemřel na studiích Alžbětin bratr Jan František Weston. Jeho smrt Alžbětu silně zasáhla. Stejnou ranou byla v roce 1606 i smrt její matky Jane.

V roce 1602 se Alžběta provdala za právníka a diplomata Johanna Leona z Eisenachu.

V manželství s Johannem se narodilo sedm dětí, jen tři se však dožily dospělosti. Alžběta se sice poezie nevzdala, ale času jí na ni již tolik nezbývalo.

Alžběta Johana Westonová – Vestonie byla první naší ženou literátkou a je dodnes nejvýznamnější autorkou novolatinské poezie ve střední Evropě. Svými současníky byla nazývána desátou múzou či novou Sapfó.

SLÁVA!

NAŠE
SKVĚLÁ
SAPFÓ!

BUĎTE
ŠŤASTNÍ!

Vestonie zemřela ve svých třiceti letech dne 23. listopadu roku 1612. Osudné jí byly komplikace po sedmém porodu. Johann Leon z Eisenachu ji nechal pohřbít v malostranském klášteře obutých augustiniánů. Její náhrobek, ozdobený erbem rodu Westonů, můžete vidět v ambitu kláštera dodnes.